

ANALYSE & ANBEFALINGER
TIL UDVIKLING AF LILLEBÆLTS
STEDSIDENTITET

JANUAR 2023

VANDSKABT SKØNHED

Fredericia
Kommune

Middelfart
KOMMUNE

VANDSKABT SKØNHED er en analyse af livskvalitet og værdier omkring Lillebælt. Analysen er bestilt af Middelfart og Fredericia Kommuner i regi af de to kommuners samarbejde om Bridgewalking. Formålet med analysen er at tilvejebringe et værdigrundlag for fremtidige investeringsbeslutninger med sigte på at bevare og udvikle Lillebæltets natur, kulturliv og fællesskaber for alle borgere og besøgende. Analysen er udarbejdet af Strategi- og idebureauet Group NAO. Flere end 200 borgere i de to kommuner har bidraget med ideer og synspunkter.

Rapportens indhold kan kun reproducere og deles i sin helhed eller delvis med udtrykkelig kildehenvisning og kreditering af projekterne samt Group NAO

Grafisk design: Tobias Frost, Studiofrost.

FOTOS:

Forside, side 7, 9: VisitFredericia; Side 2: Bridgewalking; Side 3, 6: Lisbeth Behrendt/Middelfart Kommune; Side 4, 5, 11, 12, 35: Claus Fisker/Middelfart Kommune; Side 8: Group NAO; Side 10, 33: Claus Fisker/Klimafolkemødet; Side 13, 20: Unsplash.com; Side 14: VisitFyn; Side 17: Angelina Owino/Middelfart Kommune; Side 18-19: Malik Skydsgaard/Visit Fredericia; Side 22-23: Jens Wognsen/Middelfart Kommune; Side 24-25: VisitFyn/Bridgewalking; Side 28: VisitFyn/Michael Fiukowski and Sarah Moritz; Side 29: Rock Under Broen, Side 38: Lux Helsinki/Otso Kahonen

INDHOLD

INTRODUKTION

BRO TILFREMTIDEN

04

MANIFESTED

MED VANDTIL LIVET

06

RESUMÉ

LILLE BÆLT, STÆRKE VÆRDIER

09

PROCESSEN

SÅDAN HAR VI GJORT

11

STEDSANALYSEN

VORES LILLEBÆLT

14

IDEERNE

UDOVER KANTEN

28

DEN TREDJE BRO

DE NÆSTE 100 ÅR

33

INSPIRATIONSKATALOG

MANIFESTE STEDER

38

INTRODUKTION BRO TIL FREMTIDEN

Fredericia og Middelfart kommuner er to landfaste kystbyer forbundet af to smukke broer og af fællesskabet om Lillebælts enestående natur og unikke kulturhistorie. I disse år er det 100 år siden, at visionen om den første Lillebæltsbro så dagens lys, og 87 år siden at den åbnede som forbindelsen mellem landsdelene og livsnerven mellem de to købstæder.

Lige siden har broen tjent som national infrastruktur, regionalt landemærke og lokal forbindelse - og i de seneste 8 år også som mageløs turistattraktion. I mere end et århundrede har Lillebæltsbroen givet generøst tilbage til sit lokalsamfund. Senest har indtægterne fra Bridgewalking bidraget til at finansiere en ny turbåd og en række oplevelsestilbud i de to kommuner.

Med denne analyse fremlægger bestyrelsen i Bridgewalking sin ambition om, at kommunerne omkring Lillebælt i fællesskab bygger en ny bro til de næste 100 år. Der er naturligvis ikke tale om en tredje Lillebæltsbro i stål og beton, men i stedet en bro til fremtiden. Det er en bro, som er piloteret på respekten

for Lillebælts naturgivne værdier, analysen af Lillebælts stedsidentitet samt borgerdrevne initiativer og ønsker for fremtiden.

Målet er, at vi kan fejre alt det, vi deler og udnytte alt det, der deler os. Det starter med, at vi som lokalsamfund formulerer den fremtid, vi ønsker for Lillebælt som bosted, arbejdssted og besøgsmaal. Flere end 200 mennesker har medvirket til udarbejdelsen af denne plan og tilsammen bidraget med omtrent lige så mange ideer til, hvordan vi sammen manifesterer Lillebælts natur og livskvalitet over de næste 100 år.

Som bestyrelse skylder vi stor tak til alle, og vi glæder os til at forfølge stort og småt i samarbejde med alle jer, der deler kærligheden og glæden ved Lillebælt med Vand til Livet.

Bridgewalkings bestyrelse, Januar 2023

MANIFESTED MED VAND TIL LIVET

VANDSKABT SKØNHED

Der er en stærk forbundethed ved Lillebælt.
Ved Lillebælt er vi forbundet med vandet, naturen og hinanden.
Her binder broerne os sammen både nationalt og lokalt
- ligesom den fælles kærlighed til det sted, vi bor.

Ved Lillebælt er skønheden og friheden nogenlunde ligeligt fordelt.
Fri udsigt for de fleste og frihed til udeliv for alle, hvad enten
det er på vandreture på havnen, cykeltur i skoven, løb langs voldene,
en dag på vandet eller en stund på et stille sted.

Ved Lillebælt er vi forbundet til familien, vennerne og naboerne.
Vi kender alle eller de fleste. Vi deltager i det meste.
Vi har stærke og åbne fællesskaber til både livets solstunder og skyggesider.
Alle er velkomne som de er, og vi tager hånd om hinanden.

Vi er fælles om stoltheden ved at bo Danmarks smukkeste sted.
Vi deler bekymringen for vandmiljøet, naturen og klimaet.
Vi drømmer om en fremtid med vand til livet, liv i naturen og livlig kultur.
Vi har alt og hinanden, og vil gerne have mere af det hele at dele

Teksten ovenfor er fusionen af mere end 200 samtaler om livet ved Lillebælt, som er gennemført som led i arbejdet med denne plan. Det er dels strukturerede interview med ca. 30 ressourcepersoner og ildsjæle og dels gadesamtaler med op mod 170 borgere i Middelfart og Fredericia. Der er mange personlige fortællinger og forskellige perspektiver i blandt, men også klare fællestræk og værdier, som handler om stolthed, frihed, kærlighed, fællesskab og fremtid.

Der er gennemført to pop-ups med borgere i Middelfart og Fredericia. Borgerne fik mulighed for at udpege deres helt særlige steder og skrive korte stedsfortællinger og drømme for fremtiden. Flere end 150 fortællinger indgår i stedsanalysen – se bl.a. oversigt i sunchart på side 26.

NR. 1
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med fremtiden...

ONE GODT
MIGT BO
I
ARK MED
ER VAND

NR. 2
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med skønhed...

Hele havneområdet
er et af de smukkeste
i Danmark, og det er
dejligt at se, at der bliver
gjort noget ud af det.
Denne skønhed skaber
livsglæde og -kvalitet

NR. 3
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med kærlighed...

Kærlighed til naturen!
Børne og unge 24 år i
Jih. Min far havde en
fortællingsstation med marsvin
Der var med til at passe og
sele marsvin. Fantastisk

NR. 4
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med drømme om fremtiden...

Jeg håber verden
bliver grønnere
og vi bliver bedre
til ikke at
smidde så meget
skral

NR. 5
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med skønhed...

Jeg elsker at stå på
kulturmuseet og se på
de to broer, som Middel
fart hanger i. Det er
smukt

Peter 55, turist

NR. 6
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med drømme om fremtiden...

Jeg Drømmer om at
skabe familie i
Middel fart hvor der
er masser af Natur,
Vand og udeliv for
børn og voksne

NR. 7
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med kærlighed...

Hans 81 år
Middel fart
Vi har alle
god vdsigt

NR. 8
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med fællesskab...

Kort til Fredericia i
'02 fra england
Fandt fællesskab og
venner v. gymnasiet
og blev i

NR. 9
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med fællesskab...

og pige der er opvokset
i Middelfart - uddannet
Træner & jeg drømmer om
at få en café/restaurant
Tæt på vandet med
lige så god fællesskab
Jeg er opvokset med

NR. 10
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med skønhed...

Jeg synes
er skønt for
en flot natur
mass små strande
afhold og små natur
råder

NR. 11
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med kærlighed...

VRØSKILDE
Beskeder Festival, Lydt
med kærlighed og
kram og kys
(og klammydier)

NR. 12
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med frihed...

Fredericia
Havet/Skoven
Altid tæt på vand
og strand.
Cykle til alt.

NR. 13
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med skønhed...

Hele havneom
er et af de
i Danmark,
dejligt at se,
gjort noget ud
Denne skønhed
livsglæde og

NR. 14
Fortæl hvorfor du
forbinder stedet
med skønhed...

Hele havneom
er et af de
i Danmark,
dejligt at se,
gjort noget ud
Denne skønhed
livsglæde og

RESUMÉ LILLE BÆLT, STÆRKE VÆRDIER

Hovedkonklusionen på stedsanalysen er, at Lillebælt har stor livskvalitet i lille skala. Tilsammen vidner analysens fortællinger om en stor kærlighed til livet – og især vandet - ved Lillebælt. Der er en stærk "love of place", som gør Lillebælt til et attraktivt og privilegeret sted at bo og arbejde. Gennemgående for samtalerne er, at man på begge sider af bæltet taler sin by op – ikke ned – og at man er engageret i byernes udvikling og har både holdninger og ideer til fremtiden.

Stort set ingen, vi har talt med, lader til at ønske masseturisme, men alle er enige om, at Lillebælt har utrolig meget at tilbyde besøgende, og man vil gerne byde verden velkommen. Borgernes ideer for fremtiden samler sig i klynger, som især handler om livet ved vandet og om de nære, lokale fællesskaber.

Direkte udledt af analysen af de mange input fra borgerne, synes det åbent, at Middelfart og Fredericia Kommuner har alle forudsætninger for at udvikle en model for borgerdreven oplevelses- og stedsudvikling omkring Lillebælt. Til sidst i rapporten fremlægges således fire strategiske designprincipper for den videre udvikling af oplevelser og attraktioner omkring Lillebælt.

PROCESSEN SÅDAN HAR VI GJORT

Geografer, byplanlæggere, arkitekter, geologer, økonomer og antropologer har alle deres forskellige metoder til - og formål med - at analysere lokaliteter og destinationer. I denne sammenhæng har vi ønsket at kortlægge de fortællinger og værdier, som kendetegner det gode liv ved Lillebælt, som det udtrykkes af borgere, ressourcepersoner og beslutningstagere i Lillebælts lokalsamfund.

Formålet med analysen er at tilvejebringe et værdigrundlag for fremtidige investeringsbeslutninger. Det er investeringer, som dels kan være med til at bevare og udvikle Lillebælts vand og natur, kulturlivet og fællesskaber for alle borgere, og samtidig styrke attraktiviteten og oplevelseslandskabet for besøgende udefra.

Derfor tager analysen nødvendigvis udgangspunkt i borgernes egne præferencer, ideer og ønsker til fremtiden. På opdrag af projektets styregruppe har Group NAO således tilrettelagt og faciliteret en proces, hvor det foruden erhvervs- og foreningsaktører i høj grad også er borgerne i de to kommuner, som kommer til orde, suppleret med desk research og strukturanalyse af områdets turismeudvikling og struktur.

For at få udsyn og inspiration har vi suppleret med international research og eksempler på investeringer og tiltag, som har skabt manifeste steder i udlandet. Manifeste steder er NAOs terminologi for steder, der er forankret i lokal identitet, inspireret med originalt og meningsfuldt design, som styrker stoltheden i lokalsamfundet og vækker beundring i omverden.

“Manifeste steder er forankret i lokal identitet, inspireret med originalt og meningsfuldt design, som styrker stoltheden i lokalsamfundet og vækker beundring i omverden.”

GROUP NAO

PROCESDESIGN

I løbet af processen ovenfor har over 200 borgere i henholdsvis Fredericia og Middelfart kommuner deltaget i interview, samtaler eller fremtidsværksteder, som alle har kredset om store spørgsmål som:

- Hvad kendetegner det gode liv omkring Lillebælt?
- Hvilke værdier sætter man højt som borger? (hvad er vigtigt?). Hvilke fortællinger har vi om os selv?
- Hvordan er oplevelsen af Lillebælt og lokalsamfundene som besøgende?
- Hvad er ønskescenarierne for fremtidens bosætning, hverdagsliv, fritidsliv, erhvervsliv, kulturliv, turisme og naturliv?

På basis af de mange samtaler og de to fremtidsværksteder er der kommet flere end 200 mere eller mindre konkrete ideer til oplevelses- og stedsudvikling omkring Lillebælt. Analysens strategiske perspektiv er visionen om **Den tredje bro**, som fremlægges til sidst – efter analysen nedenfor.

STEDSANALYSEN VORES LILLEBÆLT

Hvad karakteriserer og definerer Lillebælt og området omkring Lillebælt som et attraktivt sted at bo, leve, lege, besøge og mødes med andre? Hvad er vi fælles om på tværs af Bæltet? Og hvilke stedbundne kvaliteter og værdifortællinger skal give retning til vores fremtidige udvikling som indbydende og attraktivt sted for både gæst og lokal?

Det fremstår soleklart på tværs af de cirka 150 indsamlede stedsfortællinger, de mere end 30 1:1 interviews, og de gennemførte workshops om fremtiden: Lillebælt er noget ganske særligt og rummer et stort potentiale for at manifestere de særlige kvaliteter i langt højere grad end i dag. Fremtidig udvikling skal tage afsæt i det potentiale, og analysen af Lillebælts stedsDNA er derfor fundamentet for den fremadrettede strategi.

Vi har kigget på målbare og objektive parametre omkring Lillebælt som destination: Turismens udvikling, hotelkapacitet og belægning, markedsudvikling, attraktioners besøgstal. Men, et steds DNA kan ikke identificeres ved objektive tal alene. Et sted er defineret med og af dets brugere og beskyttere: Hvordan bruges stedet og af hvem? Hvor og hvordan mødes man? Hvordan skaber stedet møder mellem mennesker, mellem mennesker og natur?

ET STED, DER ER MERE END SUMMEN AF SINE DELE

Lillebælt er som nævnt i Manifested et forbundet sted, men også et sted midt imellem – mellem Fredericia og Middelfart, midt i landet, mellem Fyn og Jylland og mellem Kattegat og Østersøen. Det er også et sted, der forbinder alle kommunernes indbyggere, der mødes i deres nærhed og kærlighed til naturen i og ved Lillebælt.

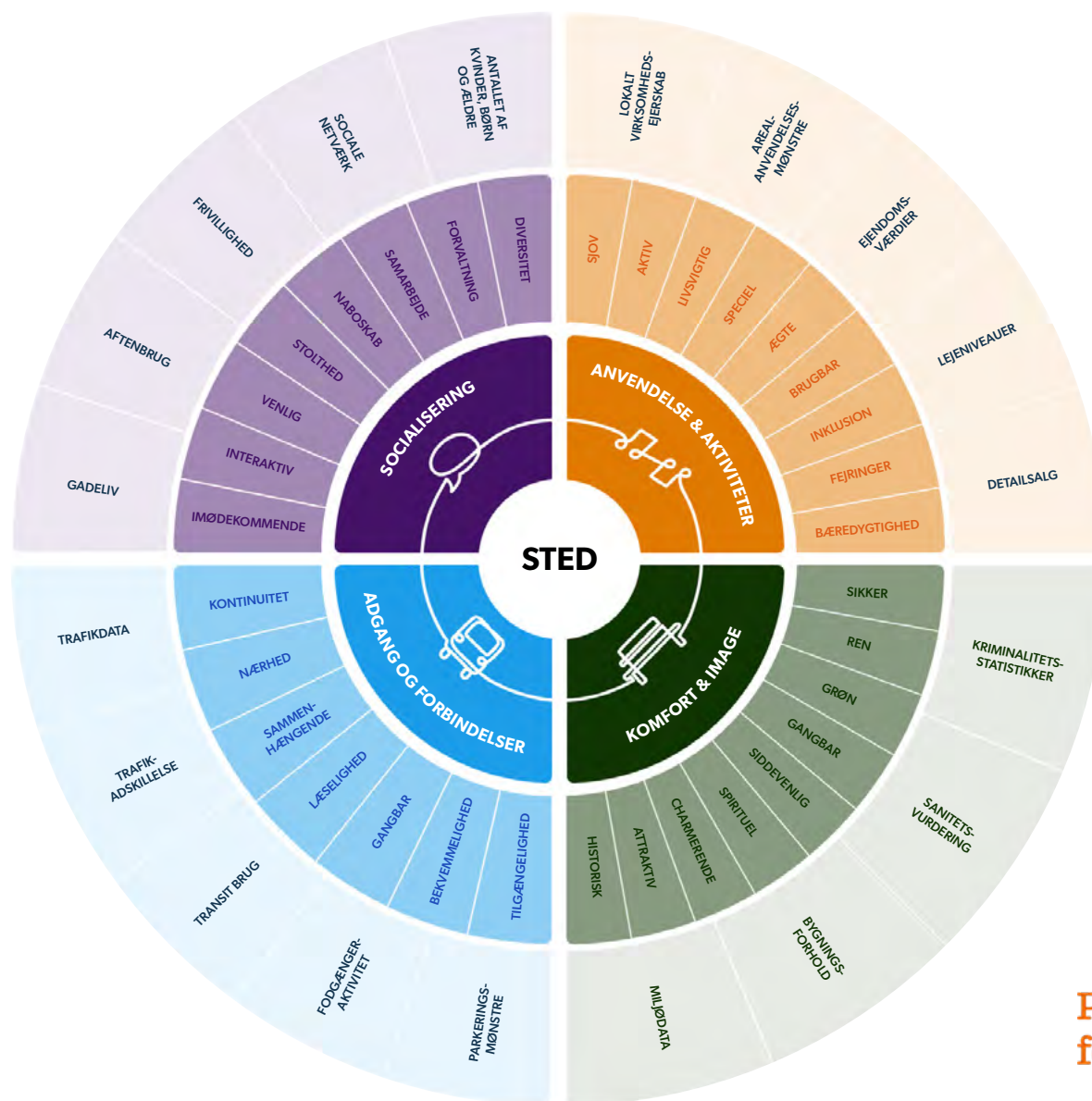
Med afsæt i brugerfortællinger, værdi og interessefællesskaber, afsøger vi stedsDNA for Lillebælt. I analysen af stedets DNA lader vi os ikke begrænse af et geografisk-defineret område, men lader os snarere forføre af brugernes egne forståelser og fortællinger om sted – hvor Lillebælt både er et sted i sig selv, men også et sted, der er mere end summen af sine dele. Vi lytter derfor både til lokale fortællinger fra Fredericia og Middelfart i en søgen efter dét, der binder dem sammen.

ET ATTRAKTIVT STED AT LEVE

“Great public places contribute to community health - whether socially, economically, culturally or environmentally. They add enhancement to the civic realm - not only visually, but also in providing a sense of character and a forum for public activities”

PROJECT FOR PUBLIC SPACES (PPS)

Project for Public Spaces har gennem mange år samlet data og indsigt i udviklingen af offentlige rum og steder, og har udviklet modeller, der sætter ramme og parametre for evalueringen af attraktive steder. Ved analysen af de indsamlede perspektiver og input fra lokale i området har vi ladet os inspirere af PPS' model for evaluering af steder, dog med opmærksomhed på, at PPS' model er udviklet særlig i konteksten af steder i urbane sammenhænge, mens Lillebælt tilgås som et sted i naturen, der dog også identitets- og kvalitetsmæssigt er tæt forbundet med det naturnære byliv.

HVAD GØR ET ATTRAKTIVT STED?

Der findes steder, som hverken har navn eller identitet. Og så findes der steder, som har både attraktion, funktion og betydning for vores hverdag, samfærdsel, kultur og livskvalitet. Hjulet til højre er udviklet af Project for Public Spaces til evaluering af attraktive steder. I denne analyse har vi ladet os inspirere af modellen – blot tilpasset det mere naturnære byliv.

**Project
for Public
Spaces**

Modellen er udviklet af Project for Public Spaces, frit oversat og fortolket af Group NAO. Se modellen på www.pps.org/article/grplacefeat

I analysen af Lillebælts stedsDNA og kvalitet kigger vi på følgende parametre for et steds attraktivitet:

Stedets fremme af velvære og miljø

- + Er det et sted med fysiske og mangfoldige aktivitetsmuligheder?
- + Nærhed til natur? Aktivitet og tilgængelighed til natur?
- + Med fokus på miljøets velvære og beskyttelse?
- + Visuelt smukt og stimulerende?
- + Tryghed og frihed?

Stedets tilgængelighed

- + Er det et sted med gode forbindelser?
- + Med gå- og cykelmuligheder?
- + Hvem har adgang og hvordan? Graden af tilgængelighed?
- + Transportmuligheder?

Stedets bidrag til fællesskab

- + Er det et sted forbundet med lokal stolthed?
- + Følelse af tilhør?
- + Med frivillighed og engagement?
- + Interesse- og værdifællesskaber?

Stedets sociale og økonomiske kvalitet

- + Er det et sted, der opleves som rummeligt og imødekommende?
- + Er der mødesteder for alle? Diversitet blandt brugere?
- + Kulturelle muligheder og liv? Historie?
- + Lokalt ejerskab og lokal værdiskabelse?
- + Økonomisk bæredygtig udvikling?

I de følgende afsnit sætter vi interviewrundens lokale stedsfortællinger og drømme i konteksten af stedsanalysen med henblik på 1) at udfolde Lillebælt som attraktivt sted og 2) identificere de styrende værdier og det potentiale, som kan sætte ramme og retning for fremtidens stedsudvikling og investering.

NATURNÆR OG -KÆR

Lillebælts stedsDNA handler essentielt om livet ved vandet, omgivet af smuk natur. Det er grundlag for borgernes livskvalitet og attraktionen for besøgende. Det er også vandet og naturen, der er bærende for mange af de ideer, der er til fremtidig udvikling. Samtidig er der et bredt og stort ønske på at passe bedre på vandmiljøet og naturen end det opleves, at man gør i dag. Står det til borgerne, skal hensynet til begge dele lægges til grund for udviklingen af områdets attraktivitet og turisme i fremtiden.

Lillebælt forbindes med særskilt smukt vandliv, der sammen med de naturskønne omgivelser identificeres af folk i området som det centrale omdrejningspunkt for såvel livs- som oplevelseskvaliteten i Lillebælt: **”Måden lyset reflekterer i vandet. Havets farve og overflade skifter farverne og lyset ved kysten. Det kuperede landskab med skov og vand i samme syn”**

Naturen er forbundet med stor stolthed og kærlighed blandt lokale; fortællinger om naturen i hverdagen, udsigten fra hjemmet, gåture med familie, oplevelser i naturen med venner præger de lokale fortællinger om Lillebælt: **”Nogle af de ting man kan være stolte af, er vores fantastiske natur”**

”Jeg forbinder stranden med skønhed, fordi der er smukt og fredeligt, og fuld af liv, både menneske- og dyreliv” og ”Væk fra storbyens larm og være i naturen. Lad os huske at beskytte og nyde vores natur, for den giver frihed”.

Der er også en værdsættelse af den bynære natur, som eksempelvis havneområdet i Middelfart, området omkring voldene og Det Hvide Vandtårn i Fredericia: **”Hele havneområdet er et af de smukkeste i Danmark, og det er dejlige at se, at der bliver gjort noget ved det. Denne skønhed skaber livsglæde og kvalitet” og ”Volden, et smukt og helt naturligt sted i byen”.**

Naturen og særligt vandet bruges aktivt som en del af både lokales og gæsters udeliv med et varieret udbud af udendørs aktivitetsmuligheder fra dykning, sejlads til vandring og cykling. Det er også i relation til naturen, at der ses flest muligheder og ideer for fremtidens udvikling af området. Udfoldelse af oplevelser på, ved og under vand, særskilt udvikling af dykkerprodukt og sejleoplevelser, flere vandre- og cykelruter står tydeligt frem i interviews og i de genererede ideer for fremtiden.

Men samtidig er der en udbredt og fælles forståelse af, at skønheden er skrøbelig, og at der skal mere fokus på at bevare og beskytte naturen: **”det [handler] ikke kun om at kigge på det smukke bælt. Man må se på, hvordan vandmiljøet virkelig har det... det har det ikke så godt. Vandmiljøet og fiskelivet er truet af brakvand fra Østersøen. Det kommer til at gå ud over turismen [...]”**

”Naturopplevelser af høj kvalitet er betinget af, at vi værner om naturen, og vandmiljøet i bæltet trænger virkelig til kærlighed”

Naturen som fælles værdigrundlag og anerkendelse af naturværdierne afspejles i de mange fortællinger og interviews. Dette har betydning for Lillebælt som sted og den fremtidige stedsudvikling, der skal ske med henblik på at styrke balancen og regenerere liv i Bæltet, ikke på bekostning af det. **”Lillebælt som natur danner fællesværdier og ikke mindst Lillebælt under havoverfladen. Mange brænder for at rense Lillebælt. Det fylder meget og ses i modstrid med oplevelsesudvikling. Vi kan gøre mere af begge dele.”**

BINDELED MED MERE

Lillebælt er som udgangspunkt en fortælling om forbindelse; som sted, der forbinder Danmark. Samtidig, som sted i sig selv, identificeres et stort ønske og behov for at styrke forbindelserne på tværs og omkring Bæltet yderligere. Dette i forhold til tilgængelig transport, aktivitets- og oplevelsesmuligheder, samt ved flere tværgående events og festivaler, der dyrker Bælt og Bro som del af stedets DNA. Endelig er der ønske om at skabe stærkere forbindelse mellem fortællingen om Lillebælt og fortællingen om – og udfoldelsen af – Naturpark Lillebælt.

Der er et stort ønske om at kigge på Lillebælt som helhed og i langt højere grad udnytte og understøtte nærheden og den korte afstand mellem oplevelser, både kultur og natur.

Samtidig deler lokale aktører også en oplevelse af, at forbindelserne for Lillebælt som sted stadig ikke er etableret eller bevidste blandt potentielle brugere; ***“Vi har ikke forløst potentialet endnu – stadig er Middelfart og Fredericia primært til gennemkørsel. Vi skal synliggøre helhedsoplevelsen”***

Der er mange ideer, der går på at styrke forbindelserne på tværs af og rundt om bæltet – med færgeforbindelser, sejlads i hele bæltet, hængebro over bæltet og mere. Der er også ønske om flere vandre- og cykelruter langs hele kysten, adgang til cykelleje, elcykler og løbehjul, ligesom der er ønske om bedre mulighed for at kombinere transportmidler – f.eks. med sejlads den ene vej og cykel den anden vej.

Det handler også om at styrke forbindelserne henover Bæltet ved events og festivaler, med øget fokus på at styrke samarbejde med flere fælles indsatser.

Endelig identificeres særligt en “manglende forbindelse”, nemlig forbindelsen til Naturpark Lillebælt. En hel del interessenter peger på, at man ikke rigtig kan opleve Naturparken som attraktion med dertilhørende oplevelsesdesign og installationer. Naturparken identificeres med stolthed og som et stort uforløst potentiale; ***“Naturparken - det er vildt at vi ikke får mere ud af det”*** og aktører peger på muligheden for at gøre Naturparken til en større del af den samlede fortælling om Lillebælt, herunder også en ambition om at Naturparken skal blive verdensarv.

FÆLLESSKAB FOR FLERE

Der er en stolt og markant følelse af fællesskab og samhørighed i de lokalsamfund, der udgør Lillebælt og området omkring. Det kommer til udtryk i stærke fortællinger om åbenhed og rummelighed – med plads til forskellighed og med stor imødekommenhed over for nyankomne, hvad enten tilflyttere eller turister. Det aktive lokalsamfund og lokale engagement er en del af det eksisterende DNA, og et stort muligt aktiv som kan inddrages i den fremadrettede manifestering af områdets potentiale.

Det er markant så udpræget og italesat fællesskabsfølelsen er blandt lokale borgere i området. Der peges på et aktivt og engageret foreningsliv, men også åbenhed, imødekommenhed og forskellighed som fælles værdier; ***“Der er en stor passion blandt borgerne i byen. Det er et fællesskab, som er meget unikt. Man er stolt af sin by og historie” og “Åbenhed og generøsitet, overskud. Man vil gerne dele ud og man er meget bystolt. Også af de naturgivne oplevelser.”***

Både i interviews og i de lokale stedsfortællinger peges på foreningslivet omkring idræt og sport, på væresteder for dem, der har det svært, på kreative værksteder mfl. Der peges også på landsbysamfundet og følelsen af samhørighed; ***“Landsbysamfundet, vi bor i, giver en følelse af samhørighed. Det er både sådan, at man føler sig som en del af noget, men alligevel ikke føler sig omringet eller omklamret”.***

Der er flere eksplicitte refleksioner over et lokalsamfund, der ikke er dømmende, men tværtimod rummeligt, hjælpsomt og imødekommende. ***“Folk i Fredericia er meget åbne, det er nemt at komme ind i mennesker, folk er ikke dømmende.” “Fredericia er fællesskab og omsorg. Jeg har boet her i 65 år. Jeg er fæstningsbarn! ...jeg har personligt fundet venskaber og fællesskab i idrætscenteret, som har været hele mit liv.”***

Ovenstående fortælling om fællesskabet i idræt blev iøvrigt sat i relief, da NAOs team få minutter efter denne samtale mødte en gruppe på fire teenagere omkring 14 år, der ligeledes uhjulpet fortalte, at de også – generationer senere – har formet deres venskab igennem sportsaktiviteter i idrætscenteret.

Lillebælts fællesskaber er angiveligt ikke kun for de få hjemmefødninge og 'indviede'. Mange, vi talte med, fremhæver imødekommenhed for tilflyttere og det gode lokale værtskab for gæster; ***“Det er i vores DNA at være rolige, positive og imødekommende overfor gæster. Vi vil gerne hjælpe [...] Enorm stor lokal stolthed. Både som borger og som gæst og som tilflytter føler man sig godt modtaget.”***

Endelig er der en fælles fortælling om et inkluderende og inddragende lokalsamfund, både som udtrykt ved eksempelvis den måde Middelfart Museum arbejder på, men også i en generelt aktiv opmærksomhed og stort engagement i det lokale samfund; ***“Der er så mange mennesker i byen, som vil fællesskabet. Mange [vil gerne have] mange events, vi står sammen,” som også sætter retning for ønsker til den fremadrettede udvikling, herunder et eksplicit ønske om at opbygge flere mødesteder og rum til fælles oplevelser.***

BÆLT I BALANCE

Der er lokal ambition og handlekraft i forhold til Lillebælts langsigtede udviklingspotentiale, også med blik for uforløst kommercielt potentiale i at skalere eller udvikle eksisterende oplevelser. Den fælles udviklingsambition hviler samtidig på en fælles fortælling og forståelse af nødvendigheden af balance; Lillebælt skal være karakteriseret ved en balanceret udvikling, hvor naturen og mennesket kommer først.

Ambitioner og handlekraft, lommer af iværksætteri, opbakning til gode ideer – disse fremgår alle af lokale stedsfortællinger og interviews. Lokale deler en stolthed i de initiativer, der med succes har formået at sætte byerne og Lillebælt på kortet; eksempelvis teateret i Fredericia, hvalsafari og Bridgewalking; ***”Da teateret trak folk ind i spandevist til anmelderroste forestillinger, gav det også en enorm stolthed.”***

Der er også en udtrykt følelse af uforløst potentiale og behovet for at fokusere og samle opbakning og kræfter omkring fælles satsninger og mål; ***”Vi har ikke forløst potentialet endnu [...] Vi skal synliggøre helhedsoplevelsen. En kombination af fantastisk natur, central beliggenhed og et intimt byliv med specialbutikker og (tiltagende) aktiv havnefront. Koblet med store attraktionsoplevelser: Bridgewalking og CLAY. De kan tiltrække gæsterne, hvorefter andre tilbud kan foldes ud.”***

Potentialet ansues også med et økonomisk bæredygtigt perspektiv: Hvilke oplevelser kan kommercialiseres med tilstrækkelig volumen i potentiel efterspørgsel? Her peges på hvalsafari og dykkerproduktet som uforløste muligheder.

På tværs af samtaler, fortællinger og ideer til fremtidig udvikling er der samtidig en fælles grundlæggende fortælling og ønske om balance; om vækst i balance med naturen, om regenerativ udvikling, der understøtter det naturlige liv i Lillebælt, og som genskaber menneskets forbindelse til naturen; ***”Hvis vi sætter det lange lys, kommer der de næste 20 år fokus på, hvordan vi inkluderer og omfavner kloden, mennesker, samfund, miljø [...] hvis vi griber det her rigtig an, tror jeg vi kan være [med] til at sætte dagsordenen, trække i førertrøjen for hvordan kan vi være et samfund i balance med mennesker i balance. Det spiller godt op om vores frihedstanke. Vi kan rumme alle menneskers ret til at være her.”***

”Jeg forbinder stedet med vandet, og et håb om at fremtiden forbinder mennesket tilbage til naturen. En fremtid i naturlig balance.”

”Vi er stolte af at ligge i et vækstområde. Jeg er lidt kritisk overfor det.... det vækstorienteret. Man mangler lidt natur og kultur. Det behøver ikke at handle om vækst altid.”

VAND TIL LIVET

Vandet er det, man deler, og det der deler de to kommuner. Vandet er en del af livet for mange borgere.

Det er smukkeste fortalt, af en ældre borger, som hele sit liv havde boet i Fredericia, og kigget over på Strib og tænkt: *"Der vil jeg flytte over en dag!"* Da borgeren blev pensioneret, var han i Strib for at besigtige sig det helt rigtige hus i vandkanten. Først da slog det ham, at udsigten fra Strib til Fredericia ikke var lige så god som udsigten fra Frederica til Strib, og han besluttede derfor at blive boende og nyde sit otium i Fredericia. Manden var i øvrigt dedikeret sejler og aktiv i Fredericias foreningsliv.

Der er mange ideer, der handler om at udfolde oplevelserne i Lillebælt, der relaterer sig til vand; fra dykkerproduktet til kajakleje og flydende restauranter. Mange ideer har fokus på at **skabe stærkere forbindelser** på tværs af Bæltet...

- **Tilgængelighed og forbindelser:** Ideer til oplevelser og produkter, der øger tilgængeligheden omkring Bæltet, fx med hop on/hop off sejlture, kombinerede ture med gåtur den ene vej og sejltur retur, eller et fælles oplevelseskort med billetter og attraktioner på tværs af bæltet. Et par ideer har fokus på broer, der binder Bæltet sammen; eksempelvis med en hængebro for gående/cyklende over bæltet.
- **Oplevelser med vand:** Med udviklingen af nye vand-relaterede oplevelser, herunder en flydende restaurant eller platform for events, gåture under vand, en natur- og vandfestival, eller en styrkelse af dykkerproduktet – herunder også med særligt fokus på at skabe et organiseret dykkerprodukt med de store ammoniaktanke på vestsiden, og der skabe Nordeuropas største indendørs dykkertank i kombination med de udendørs muligheder.

Andre ideer sætter fokus på at nå **udover vandkanten og ud i landskabet** med cykel, til fods og andre outdoor-aktiviteter; det gælder blandt andet...

- **Mobilitet:** Flere ideer handler om at udvikle cykelruter og stille (el-) cykler til rådighed, samt udvikling af gå- og vandreruter rundt i naturen og langs vandet.
- **Outdoor:** En del ideer kalder på en ambitiøs satsning på outdoor-aktiviteter som position og destinationsbrand, herunder også udviklingen af et outdoor-center med alt, hvad man kan forestille sig af grej og faciliteter til at være aktiv i naturen.
- **Overnatning:** Der er også ideer om flere overnatningsmuligheder i shelters, også på vand.

Endelig, grupperer en række andre ideer sig omkring naturbeskyttelse og Naturpark Lillebælt – også med blik for omdømme, herunder...

- **Læringsoplevelser,** der relaterer sig til at beskytte og skabe bedre forståelse for Bæltets dyre- og planteliv – eksempelvis ved at plante ålegræs med familien, eller adoptere et marsvin. Essentielt handler disse ideer om at genlære vores evne til at eksistere i balance med naturen. Andre sætter fokus på at beskytte og styrke den eksisterende natur med eksempelvis stillezoner for dyr.
- **Verdensarv:** Endelig er der en klynge af ideer, der peger på klima, miljø og Naturpark som muligheder for at øge opmærksomhed og kendskab til Lillebælt. Det skal blandt andet ske ved at gøre Naturpark Lillebælt til verdensarv og ved at aktivere miljø- og klimafortællinger som led i at gøre Lillebælt attraktiv – både for turister, for unge og for virksomheder (herunder møde-markedet).

VÆRDIER, FORTÆLLINGER OG DRØMME FOR FREMTIDEN

SÅDAN LÆSES SØLKORTET: Kortet giver en tematisk og hierarkisk oversigt over alle de værdier, fortællinger og drømme, som er kommet til udtryk gennem flere end 150 gadesamtaler med borgere i forbindelse med pop-ups. Det er personlige værdier og fortællinger, som oftest knytter sig til bestemte steder omkring Lildebælt. I den inderste ring ses seks stedbundne værdier om stolthed, fællesskab, frihed, skønhed, kærlighed og fremtiden. Ud for hver værdi ses klynger af fortællinger i den midterste ring – eksempelvis kærlighed til natur. I yderste ring ses grupperede fortællinger, der eksempelvis knytter sig til et bestemt sted.

Kilde: Group NAO

IDEERNE UDOVER KANTEN

Næsten 200 ideer indsamlet ved aktørworkshops, gadesamtaler og interviews giver bud på den fremtidige udvikling af Lillebælt som attraktivt sted for både gæster og lokale. Ideerne grupperer sig særligt i to overordnede områder: 1) Oplevelser i naturen, og særskilt forbundet med vand, samt 2) oplevelser forbundet med historie og kultur i forbindelse med et inkluderende og aktivt lokalsamfund.

Ideer til fremtiden er ikke alene input til fremtidige indsatser og investeringer, men også indikationer på lokalsamfundets prioriteter og ønsker til fokus og forbedring. Som sådan tilgår vi alle ideer som vigtigt datagrundlag for udviklingen af Lillebælt – og selv de ideer, der ikke nødvendigvis fremgår her, indgår som retnings- og meningsgivende til udviklingsstrategi og roadmap.

Alle ideer og stedsfortællinger er analyseret og systematiseret i tre tematiske hierarkier, som vi kalder for Suncharts. Ideerne samler sig om 1) Natur, vand og klima samt 2) Historie, kultur og fællesskab. Stedsfortællinger er kodet efter værdier, som handler om frihed, stolthed, kærlighed, skønhed, fællesskab mm. (3)

MED AFSÆT I HISTORIEN

Måske særligt med udgangspunkt i Fredericia, er der flere ideer, der sætter fokus på at forløse det historiske oplevelsespotential, som også er en vigtig kilde til lokal stolthed. Rigtig mange af de borgere, vi mødte i Fredericia er stolte af byens fæstningshistorie, og ønsker at den bliver foldet ud med en ambitiøs fæstningsattraktion i fremtiden.

Ideerne centrerer sig i høj grad omkring etablering af et stort fæstningscenter – det skal være af høj kvalitet, både formidlingsmæssigt og arkitektonisk.

Andre ideer i og omkring voldene inkluderer...

- **Rollespil og historiske gåture** (à la Bostons Freedom Trail), samt overnatning på voldene.
- **Isenesættelse af Det Hvide Vandtårn**, som kan sættes mere i spil, med koncerter, udstillinger m.fl., ligesom der er ønske og ambition om at 6. juli-dagene bliver en event, der rækker udover det lokale publikum. I et lidt større perspektiv har en del af samtalerne blandt Fredericia-deltagere handlet om, hvordan byen kan komme lidt mere ud over voldene med begivenheder, som har national attraktion.

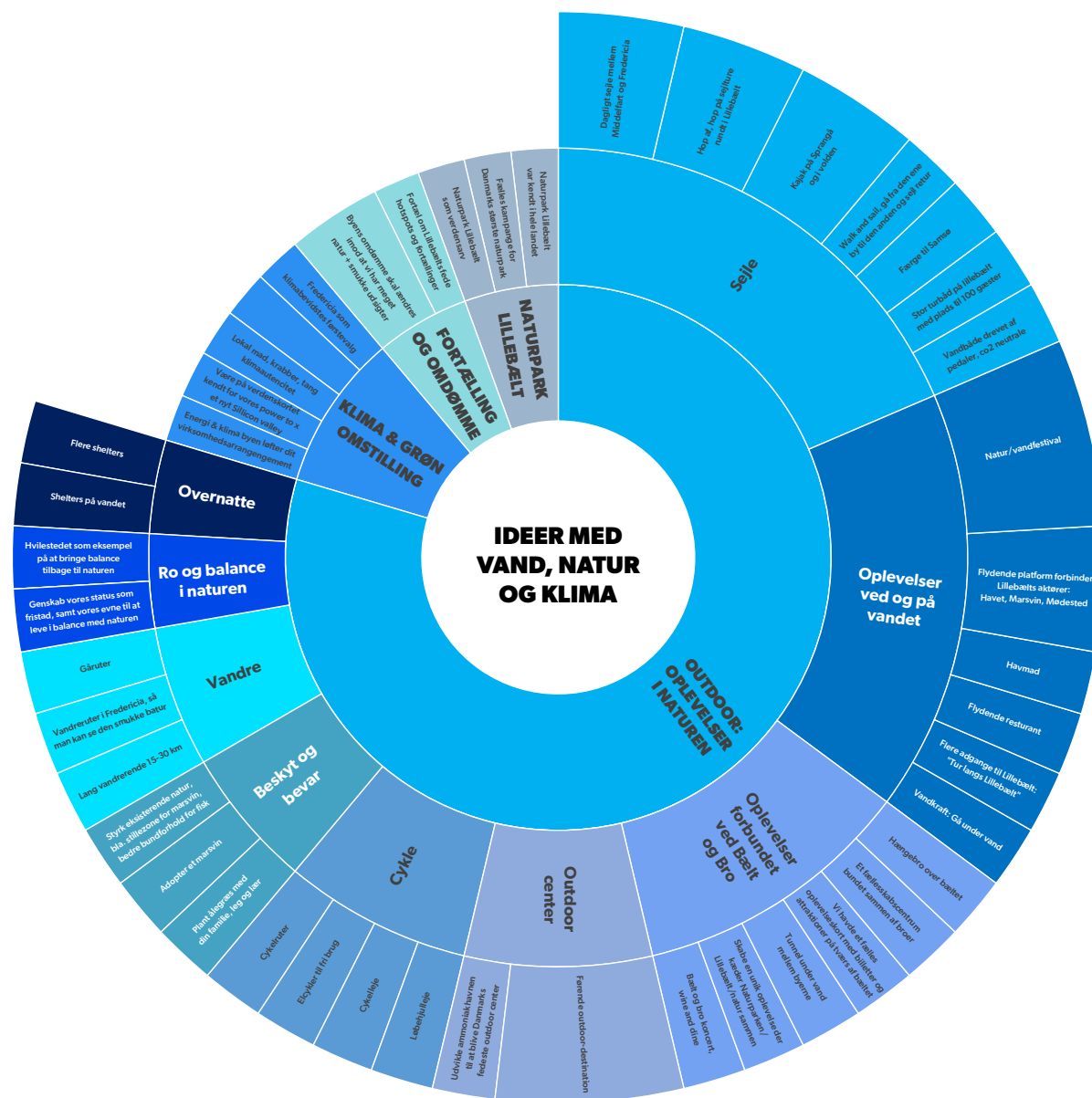
BYLIV MED MERE KANT OG KULTUR

Endvidere sætter en klynge af ideer fokus på områdets kultur- og byliv med afsæt både i de aktive og levende byer, men også i nye, kreative mødesteder og rammer for fællesskab. Musik, teater og mad er blandt temaerne for ideer, der skal skabe aktivitet og attraktivitet året rundt.

- **Mere kant:** Med ambitioner om flere spillesteder og gratis koncerter. En del deltagere efterlyser kultur og byliv med mere kant og højere til loftet. Der må gerne være plads til refleksion og friktion. Nogle synes at Middelfart er blevet lidt for pæn og kedelig. Andre nævner temaet om psykisk sundhed, som grundlag for events og oplevelsesudvikling omkring MIND.
- **"Vi skal mere ud over voldene"**, er et fælles synspunkt for en del respondenter i Fredericia, der ønsker, at Fredericia igen bliver et kulturelt fyrtårn inden for musicals og teaterforestillinger, gadeteater og forslag om et nyt teater i kanalbyen.
- **Med mere mad!** – her strækker ideerne sig fra en mad/fødevarerfestival til torvehallerne til højskoleophold og flere muligheder for fællesspisning.

Endelig omhandler en gruppe af ideer Lillebælts mødesteder og fællesskaber, der skal bygge bro mellem kulturer og generationer. Blandt andet ved at udvikle mødesteder, hvor man får lyst til at være aktiv deltager, herunder loppe-markeder, forsamlingshus på Kulturøen og et stadion for skabelse af kunst og kultur.

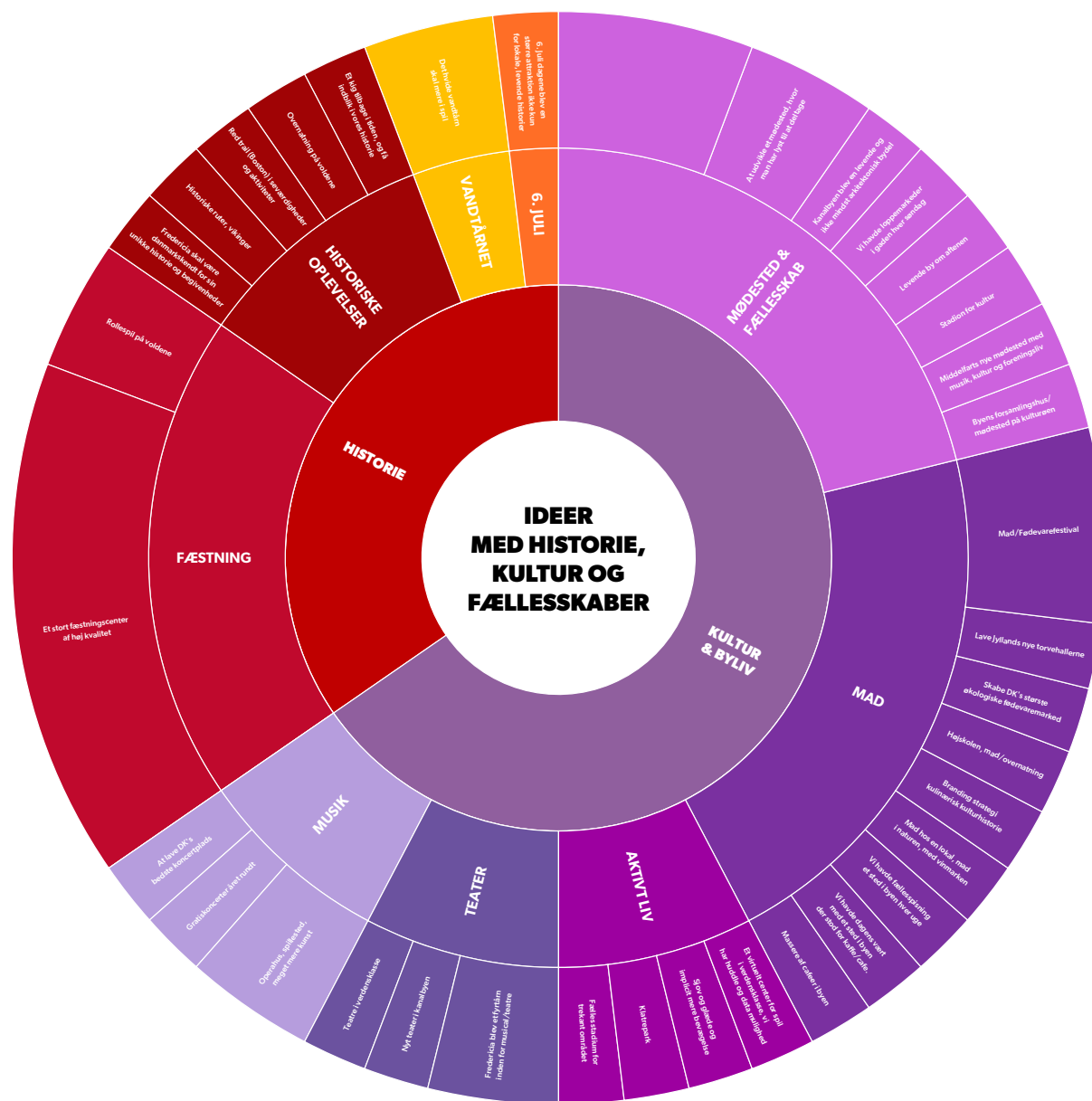

BORGERNES IDEER TIL FREMTIDEN

Der er mange ideer, der handler om at udfolde oplevelserne i Lillebælt, der relaterer sig til vand, natur og klima; fra dykkeroplevelser til kajakleje og flydende restauranter. Mange ideer har fokus på at skabe stærkere forbindelser på tværs af Bæltet.

SÅDAN LÆSES SOLKORTET: Kortet giver en tematisk og hierarkisk oversigt over alle ideer, som er fremkommet i workshops og interview. Det centrale tema – centrum for figuren – er vand, natur og klima. I den inderste ring ses fire overordnede temaer, med outdoor oplevelser som det største. I den midterste ring ses undertemaer af de fire overordnede temaer. I yderste cirkel ses konkrete ideer, som i nogen tilfælde er grupperet, hvis de handler om det samme. Et stort felt betyder således, at flere ideer er næsten ens.

Kilde: Group NAO.

BORGERNES IDEER TIL FREMTIDEN

Der er mange ideer, der har afsæt i historien eller handler om kunst, kultur og byliv. Eksempelvis er mange af de borgere, vi mødte i Fredericia stolte af byens fæstningshistorie, og ønsker at den bliver foldet ud med en ambitiøs fæstningsattraktion i fremtiden.

SÅDAN LÆSES SOLKORTET: Kortet giver en tematisk og hierarkisk oversigt over alle ideer, som er fremkommet i workshops og interview. Det centrale tema – centrum for figuren – er kultur, historie og fællesskaber. I den inderste ring ses to overordnede temaer, med kultur og byliv som det største. I den midterste ring ses undertemaer af de to overordnede temaer. I yderste cirkel ses konkrete ideer, som i nogen tilfælde er grupperet, hvis de handler om det samme. Et stort felt betyder således, at flere ideer er næsten ens.

Kilde: Group NAO.

DEN TREDJE BRO DE NÆSTE 100 ÅR

Den tredje bro er som nævnt i begyndelsen ikke en bro i stål og beton, men en bro til fremtiden. Det er en vej til at manifestere Lillebælts natur og livskvalitet over de næste 100 år.

Som nævnt indledningsvis er det 100 år siden, at visionen om den første Lillebæltsbro så dagens lys, og 87 år siden at den åbnede som fast forbindelse mellem landsdelene. I næsten et århundrede har den tjent samfundet og givet generøst tilbage til sit lokalområde – senest med Bridgewalking og finansiering af en ny turboat og en række oplevelsestilbud i de to kommuner.

Visionen om at skabe en tredje, imaginær bro til fremtiden handler om, at kommuner, foreninger, virksomheder, fonde m.fl. formår at samarbejde om den langsigtede steds- og oplevelsesudvikling omkring Lillebælt.

Med dette sigte har vi på basis af analysen identificeret "Vand til livet" som det samlede tema samt fire overordnede designprincipper, som kan vejlede fremtidige investeringer i at bevare og udvikle alt det, som man er fælles om, og som er en del af den fremtid, borgerne ønsker for livet ved Lillebælt. Det er investeringer i tiltag, som skal gøre Lillebælt til et endnu bedre sted at bo, arbejde og besøge end det allerede er i dag. Og det er tiltag, som skal være fælleseje for alle lokale aktører, som skal få det til at ske.

FOKUS: VAND TIL LIVET

Det er åbenlyst, at vandet og vandmiljøet i og ved Lillebælt, er den stedbundne faktor, som borgerne i vores analyse vægter allerhøjest. Det er vandet, som er temaet for rigtig mange personlige fortællinger uanset om man er fisker, sejler, dykker, vandrer, sportsudøver, tilflytter, turist eller blot et menneske, som betragter livet fra vandkanten. Derfor er det nødvendigvis *Vand til Livet* som må være højprioriteret investerings-tema for fremtiden. Det er tiltag, som skaber nye oplevelsesmuligheder og attraktioner omkring vandet, og som øger tilgængeligheden til de oplevelser, som allerede findes. Kreative bademiljøer/anstalter, skulpturelle saunaer, en undervandsrestaurant, dykkerfaciliteter, kunstinstitutioner ved vandet eller broerne, udsigtstårne, designershelters på – eller måske under – vand, cykelruter gennem/over vand, vildtplejeprojekter, hvor borgere og besøgende kan deltage – der er fremkommet en hel del forslag i denne analyse, og givetvis mange flere at finde i lokalmiljøerne omkring bæltet.

FIRE DESIGNPRINCIPPER

I direkte forlængelsen af analysen bæres investeringsplanen af fire grundprincipper – bropiller, om man vil:

- 1. RESPEKT OG KÆRLIGHED TIL LILLEBÆLT'S NATUR**, både til lands og til vands, men især til livet under og ved vandet, som er centralt for mange borgere i Fredericia og Middelfart kommuner (jf. Stedsanalysen). Analysen kalder på bæredygtighed, klimahandling og regenerative tiltag for mere natur. "Bælt i balance" er fællesnævneren.
- 2. SKALERET SPEKTAKULARITET:** Manifesteringen af Lillebælts smukke natur og stedsidentitet skal både tilgås som en fejring og som en invitation til besøgende, nye arbejdstagere, potentielle investorer og fremtidige borgere. Fremtidige investeringer i oplevelser og attraktioner, skal derfor være alt andet end middelmådige. Man bør søge det unikke design, de originale idéer og spektakularitet i en skala, som passer til Lillebælt.
- 3. FORANKRING I FÆLLESSKABER OG VÆRDIER:** Det handler om steder, relationer, netværk og begivenheder, som borgerne omkring Lillebælt er fælles om at holde af, og som fremtidens gæster gerne vil være en del af. Det handler om følelsen af frihed, stolthed og glæden ved alt det smukke, som livet ved Lillebælt tilbyder. Tiltag skal støtte frivillighed, foreningsliv, fællesskaber og samvær.
- 4. ÅBENHED OG DELTAGELSE:** Livskvalitet er ikke noget, andre kan skabe for os. Den opstår af de personlige valg, vi træffer som individer og med vores færden og deltagelse i sociale fællesskaber. Investeringerne i lokal-samfundets fremtid kræver derfor en kontinuerlig samtale med borgerne om livets kvaliteter samt inddragelse i udformningen af projekter og tiltag, som kan styrke fællesskab og deltagelse.

APPENDIKS I · INTERVIEWLISTE

Der er gennemført en række kvalitative interview i forbindelse med udarbejdelse af denne analyse.

De er næsten alle gennemført i forsommeren 2022, og har haft karakter af semistrukturerede samtaler efter spørgeramme af ca. 45-60 minutters varighed.

Personer markeret med * er også interviewet om Fredericias turismeudvikling.

NAVN	TITEL	ORGANISATION
Niels Ole Præstbro	Sekretariatschef	Naturpark Lillebælt
Lone Skjoldaa	Chef	Bridgewalking
Pia Wirnfeldt	Museumsdirektør	Clay
Vibeke Stentoft	Hotelchef	Comwell Kongebrogården
Maiken Rude Nørup	Museumsleder	Middelfart Museum
Kirstine Uhrbrand	Eventdesigner	Klimafolkemødet
Erik Yde	Formand	Bælthaven
Gitte Buchberg	Turistchef	VisitMiddelfart
Jane Madvig	Ejer	Vejlby Fed Strand Camp.
Peter Storm	Lokal- og kulturhistoriker	Middelfart Museum
Henriette Bonde	Ejere	Ronæs Strand Camping
Peder Pedersen	Friv. daglig medleder	Humlemagasinet
Claus Hansen	Medejer	Restaurant Marsvinet
Johannes Lundsryd	Borgmester	Middelfart Kommune
Uffe Høeg Johansen	Direktør	Hindsgavl
Steen Vinderslev	Kommunaldirektør	Middelfart Kommune
Steen Møller	Stabschef	Middelfart Kommune
Anna Poulsen Broen	Byrådsmedlem, Ungeråd	Middelfart Kommune
Steen Wrist*	Borgmester	Fredericia Kommune
Susanne Eilersen*	2. Viceborgmester, Formand for Bosætnings- og Turismeudvalget	Fredericia Kommune
Grete Højgaard*	Direktør	Messe C
Kristian B. Drejer*	Direktør	Business Fredericia
Karsten M. Sørensen*	Leder	Museerne i Fredericia

NAVN	TITEL	ORGANISATION
Sara Ekknud Windell*	Turismechef	Fredericia Kommune
Anders L. Madsen*	Direktør	Kryb-I-ly Kro
Peter Kirketoft*	Projektdirektør	Kanalbyen
Min Christensen*	Leder af Fredericia Fritid og Ungdomsskole	Unge Byrådet
Nicolai Arvedsen*	Stabschef	Fredericia Kommune
Mille Dyrhberg*	Ungebyrådet	Fredericia Kommune
Emma*	Ungebyrådet	Fredericia Kommune
Christina Holt*	Lejrchef	Dinoland
Brian Løkkegaard*	Medejer	Urbania Street Food
Thomas L. Hylgaard*	Skoleleder	Den Kreative Skole
Niels Christiansen*	CCO	ADP
Ole Justesen*	Teaterdirektør	Fredericia Musicalteater
Kasper Findahl*	Chef	Kultur og Idræt
Ole Mortensen*	Bestyrer/formand	Fredericia Shopping
Sune Østergaard*	Ejer	GetOutdoor
Martin Stephansen*	Ejer	East Coast Surfers
Sune Rasmussen*	Leder	Tøjhuset
Bjarne Christensen*	Naturvejleder	Fredericia Kommune, natur
List Holtegaard*	Guide	VisitFredericia
Gerda Verdoner*	Frivillig	VisitFredericia
Klaus Andersen*	Direktør	Fredericia Shipping
Keld Vestergaard*	Chef, Fredericia eliteidræt	Fredericia Kommune
Nina Hedegaard*	Assistent, Velkomstcenter på biblioteket	Fredericia Kommune

APPENDIKS II · KILDELISTE

- [Kommuneplan](#), Fredericia Kommune 2021.
- Fredericia Konference, messe & event, [Messe C](#)
- [Experience Fredericia](#), Turismeerhvervet
- Fredericia Kommune – Oplæg til branding af Fredericia Kommune, Lead Agency, 2016
- Turismens økonomiske betydning i Fredericia Kommune, VisitDenmark, 2019
- Vi sælger Lillebælt og genstarter turismen, Lillebælts Vilde Vidundere, 2021
- Sådan skaber vi et stærkere Middelfart, Strategi 2022-2025, Middelfart Erhvervscenter
- Danmarks bedste friluftskommuner, Friluftsrådet, 2021
- Kommuneplan 2021-2033 for Trekantsområdet, Trekantsområdet Danmark, 2021
- Havnelaboratoriet i Middelfart, Middelfart Kommune, Miljø- og fødevareministeriet & Realdania, 2021
- Overnatninger booket via udlejningsplatformen, VisitDenmark, 2022
- AirDNA.com
- Danmarks Statistik, Statistikbanken, diverse tabeller.
- Turisme i Lillebælt – Beslutningsgrundlag, Kvistgaard & HIRD, 2019
- Project for Public Spaces, www.pps.org
- Velkommen til MIND – prospekt for nyt psykiatrisk museum midt i Danmark, Middelfart kommune 2019
- Stedsfællesskab: Nøglen til vækst og stolthed i Kystdanmark, Eskild Hansen og Hans-Jørgen Olsen, Eskild Hansen forlag, 2021.
- Det tyske kystpotentiale, VisitDenmark, Juli 2019.
- Markedsprofil Tyskland, VisitDenmark, 2022.
- Sådan rejser danskerne, særkørsel. Epinion, 2022.

INSPIRATIONSKATALOG MANIFESTE STEDER

INSPIRATION TIL DE NÆSTE 100 ÅR

Hvordan kan byer fejre deres lokale værdier og livskvalitet med design, arkitektur og events?

På de følgende sider har vi samlet inspiration fra byer og destinationer, som forstår at skabe manifesterede steder – det vil sige fortolke og fejre deres stedsDNA med kunst, kultur, design. Det er initiativer med ambition, spektakularitet og kreativitet, som skaber fællesskab og stolthed for lokale og attraktion for byernes gæster.

KUNST OG STED

LUX HELSINKI

HELSINKI BIENNIAL

LE VOYAGE A NANTES

NYE LAG I LANDSKABER

PARCO SONORO FRUSCÌO

OUR PLACE IN SPACE

BIKENODE. BRUSSELS

ARKNAT

RAIN GOTHENBURG

OPLEVELSER AF VAND

UNDER

ARCTIC BATH

MOLINERE SKULPTURPARK

LIMBURG

HAPPY WHALE

STEDSFÆLLESSKAB

IK BUURT MEE!

NYC FORTALT MED KÆRLIGHED

BÆREDYGTIG TURISMESKAT

LUX HELSINKI

Lux Helsinki er en årlig lysfestival, der transformerer kendte bygninger og landskaber til unikke kunstværker i mørket. Lysfestivalen inspirerer ved at sætte nyt perspektiv på byen og fokus på områder af og omkring Helsinki på nye måder. Det binder steder sammen og åbner øjnene for kroge og landskaber, man måske ikke ellers ville have bemærket.

→ LÆS MERE HER: luxhelsinki.fi/en

Helsinki Biennial er byens kunstfestival, der også forbinder byen med de omkringliggende vandskaber ved kunstværker og –installationer. Kunstbiennalen inspirerer vedat manifestere Helsinkis naturkære og -nære identitet. Biennalen sætter samtidig Helsinki på det internationale kunstkort med spektakulære installationer og varige værker.

→ LÆS MERE HER: helsinkibiennaali.fi/en

HELSINKI BIENNIAL

LE VOYAGE A NANTES

FOTO: LEVOYAGEANANTES.FR

FOTO: EAN DOMINIQUE BILLAUD

Nantes' kunstfestival, Le Voyage a Nantes, præger ikke blot den franske by i de to måneder, festivalen varer, men skaber varige oplevelser og stedsidentitet for den tidligere industri- & havneby. Varige kunstværker på tværs af byen bliver bundet sammen med en grøn 12-15 km lang linje på fortovene. Nantes inspirerer fordi festival og kunst giver byen særpræg, skaber lokal stolthed og binder sted sammen med et simpelt grønt greb.

→ LÆS MERE HER: levoyageanantes.fr/en/to-see

Den norske restaurant “Under” er Europas første og verdens største undervandsrestaurant, der er tegnet af stjernearkitekterne Snøhetta. Restauranten ligger 5,5 meter under havets overflade med et kæmpe vindue i spiserummet ud til havets liv (se næste side). “Under” bliver også brugt som researchcenter for lokale marinebiologer. Restauranten, der kan tage mod 80-100 spisende gæster, serverer mad fra det lokale farvand – også hentet lige uden for restaurantens vindue. Navnet “Under” spiller både på det norske (og danske) ord ‘vidunder’, og at restauranten er ‘under’ vand.

→ LÆS MERE HER: under.no

FOTO: SNOHETTA.COM

FOTO: SNOHETTA.COM

UNDER

FOTO: ARCTIC BATH / DANIEL HOLMGREN

ARCTIC BATH

FOTO: ARCTIC BATH / VIGGO LUNDBERG

Arctic Bath er et flydende spa, restaurant og hotel i på den svenske Luleå i Lapland. Den markante hovedbygning er inspireret af tømmerraftingens tidsera og står som manifestation og fejring af skovens betydning for området. Arctic Bath inspirerer, fordi stedet understøtter og styrker det naturlige landskab – vand og skov – som den primære oplevelse i området. Historiefortællingen binder områdets styrker og identitet sammen med lokale råvarer, og oplevelser med afsæt i vand, skov og dyreliv.

→ LÆS MERE HER: arcticbath.se

Molinere er en skulpturpark under vand i Grenada – den første af sin slags. Parken er et samlet værk på ca. 800 kvm af kunsteren Jason deCaires Taylor. Mere end 75 skulpturer, 5-8 meter under vand, der kan opleves ved at sejle med båd med glasbund, eller endnu bedre ved at dykke ned blandt skulpturerne – med snorkel eller fuldt dykkergear. Parken inspirerer ved sin ekstraordinære spektakularitet, der tilføjer et nyt oplevelseslag under vand.

→ LÆS MERE HER:

manvsglobe.com/snorkelling-molinereunderwater-sculpture-park-grenada-caribbean OG HER: underwatersculpture.com/projects/molinere-underwater-sculpture-park

MOLINERE SKULPTURPARK

LIMBURG

FOTO: VISITLIMBURG.BE

FOTO: VISITLIMBURG.BE

Limburg, Belgien har mere end 2.000 km cykelsti og tiltrækker ca. 2 mio cyklister om året. Den stærke cykelkultur og de smukke landskaber manifesteres med spektakulær infrastruktur med cykelstier gennem vand og i trætoppene. Limburg inspirerer fordi de formår at binde oplevelse, infrastruktur og stedsidentitet sammen med unikke cykelstier.

→ LÆS MERE HER: visitlimburg.be/en/cycling

Happy Whale er et såkaldt "citizen science" initiative, hvor turister på hvalsafari opfordres til at indsende billeder af hvalerne med henblik på at hjælpe forskere med at overvåge og forstå deres færden, adfærd og tilstand. Initiativet inspirerer fordi det forbinder oplevelse (hvalsafari) med positivt bidrag til også at beskytte hvalerne, samt anledning til at lære om hvalerne undervejs.

→ LÆS MERE HER: happywhale.com/home

HAPPYWHALE

FOTO: VISITVALDISOLE.IT / GIANLUCA PRATI

PARCO SONORO FRUSCÌO

Parco Sonoro Fruscio er en “lydpark” eller rettere en lydoplevelse i skoven i Val di Rabbi, midt i den italienske nationalpark Stelvio i Trento provinsen. Lydparken forbinder syv lyd- og oplevelsesinstallationer i skoven; med træklokker, megamusikbokse forbundet til træer, trommer lavet af stammer, gigantiske trompeter til at forstærke skovens lyde. Lydparken inspirerer fordi den tilføjer lag til den naturlige oplevelse af landskabet på en måde, der hylder snarere end forstyrrer naturen.

→ LÆS MERE HER: visitvaldisole.it/it/info/parco-sonoro-fruscio

FOTO: VISITVALDISOLE.IT / GIANLUCA PRATI

Our Place in Space er en 10 km lang skulptursti, der rykker rundt mellem forskellige områder og steder i England og Nordirland. Stien er udviklet af en kunstner og en astrofysiker, og tilføjer et oplevelses- og læringslag til den 10 km lange gåtur. Stien er kombineret med digitale oplevelser og spil til yderligere læring om solsystem og vores rolle som mennesker på Jorden i det store samlede hele. Our Place in Space inspirerer, fordi det giver ny anledning til at besøge velkendte landskaber og tilføjer både oplevelses- og læringslag.

→ LÆS MERE HER: ourplaceinspace.earth

OUR PLACE IN SPACE

BIKENODE. BRUSSELS

FOTO: VISIT.BRUSSELS

FOTO: VISIT.BRUSSELS

Bikenode.Brussels er et online og fysisk fællesskab af lokale cykelentusiaster, der har samskabt cykelruter – tilgængelige for alle – rundt i landskabet omkring Bruxelles. Initiativet inspirerer fordi det tapper ind i lokales kærlighed til sted, deres interessefællesskab omkring cykling og samtidig forbinder lokalkendskab til gæsterne, der kan anvende ruterne i deres oplevelse af området.

→ LÆS MERE HER: routeyou.com/user/planner/608873/bikenode-brussels-the-brussels-bottomup-cyclingnode-network

Arknat er en arkitekturfestival, der forbinder natur og arkitektur. Hvert år mødes arkitektstuderende fra hele Norden for at udfordre og udforske nye måder at skabe design og arkitekturoplevelser, der udfolder og hylder naturen. Hvert år resulterer festivalen i nye gemmesteder, mødesteder og shelters, som alle brugere efterfølgende kan nyde godt af. Arknat inspirerer fordi festivalen forbinder natur og arkitektur, samtidig med at unge studerende engageres i udfoldelsen af naturoplevelser. Som en festival inspirerer Arknat desuden ved at "efterlade" varige resultater, der kommer området til gode, også efter festivalen er slut.

→ LÆS MERE HER: arknat.com

FOTO: ARKNAT.COM

FOTO: ARKNAT.COM

ARKNAT

RAIN GOTHENBURG

Rain Gothenburg er en vision om at være verdens bedste sted, når det regner – hvilket det gør meget i den svenske by. Som en del af byens 400 års jubilæum i 2023, udvikles to større initiativer omkring legepladser, der udnytter regnen til leg. Rain. Gothenburg inspirerer fordi det tager udgangspunkt i regnen som en del af oplevelsen af Göteborg og gør det til en styrke.

→ LÆS MERE HER: goteborg2023.com/en/jubileumsprojekt/rain-gothenburg-2

Ik buurt mee! er et initiativ i den hollandske commune Rheden, hvor borgere modtager en borgercheck på 7,5 euro to gange om året. Samtidig kan alle borgere foreslå projekter, ideer og ønsker til lokalområdet: en bænk, en festival, en ny badebro, som de promoverer til deres medborgere i håbet om at inspirere dem til at investere deres borgercheck i det foreslåede project. Initiativet inspirerer fordi det hylder fællesskab, fælleshed omkring sted og udvikling af sted baseret på lokale ønsker og behov.

→ LÆS MERE HER: ikbuurtmee.nl

IK BUURT MEE!

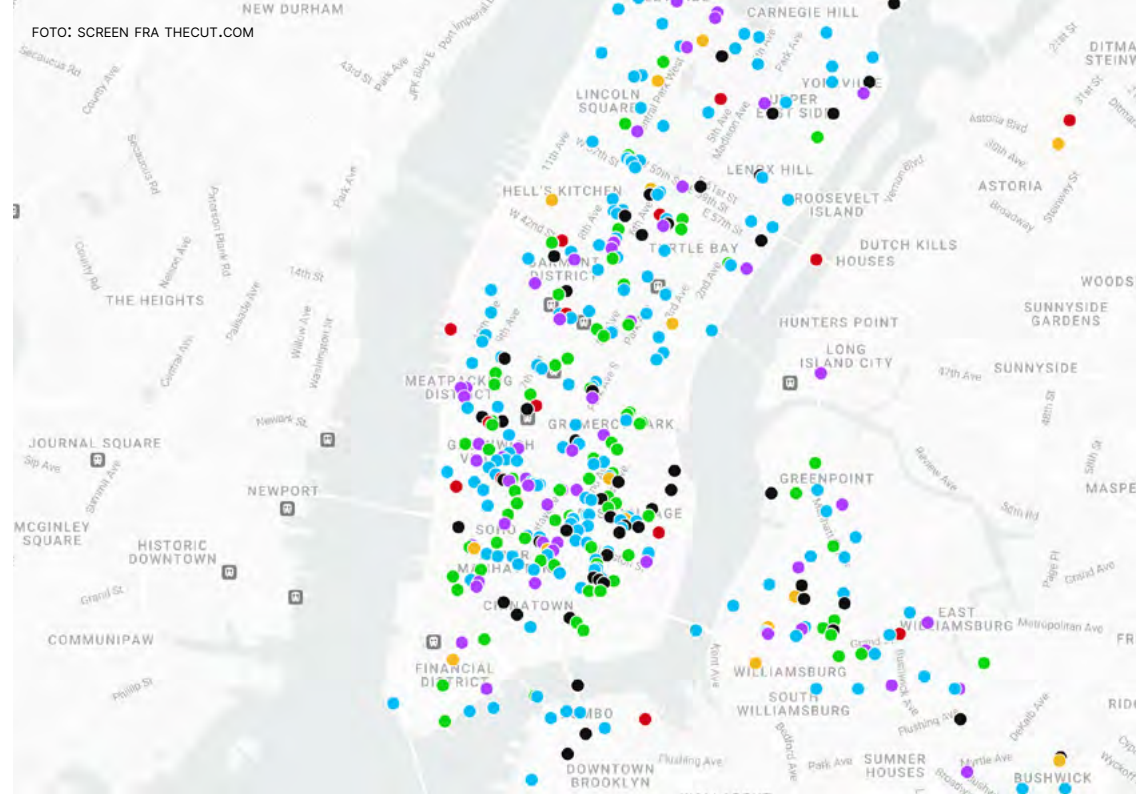

NYC FORTALT MED KÆRLIGHED

FOTO: JACEK DYLAG - UNSPLASH.COM

NYC LOVEMAP er et website, der samler New Yorkernes kærlighedshistorier på tværs af byen – fra hook-ups til breakups til hemmelige møder på byens broer, gemmesteder og mødesteder. NYC Lovemap inspirerer i måden byens brugere – forelskede eller forsmåede – udfolder byen gennem personlige historier om kærlighed i og til byen.

→ LÆS MERE HER: thecut.com/article/map-sex-and-love-on-the-streets-of-nyc.html

De Baleariske Øer har indført en bæredygtig turismeskat, som geninvesteres i lokale projekter med henblik på naturbeskyttelse, beskyttelse af historisk kulturarv, uddannelse og research, mv. Det inspirerer i denne sammenhæng, fordi selv uden en turismeskat, er det interessant at se på et initiativ, der geninvesterer indkomst fra turisme i lokalsamfund, naturbeskyttelse og kulturarv. Det er samtidig inspirerende at se på Øernes kommunikation omkring turismeskatten, herunder hvilke projekter, der finansieres.

→ LÆS MERE HER: illessostenibles.travel/en/sustainable-tourism-tax/what-is-its

FOTO: ILLESSOSTENIBLES.TRAVEL

BÆREDYGTIG TURISMESKAT

GROUP NAO

RE-IMAGINING PLACES,
COMMUNITIES AND
BUSINESSES

WWW.GROUPNAO.COM